

JAUME LLADÓ

en jaume Clavell

En una de les moltes visites llampec, inesperades però molt grates, que l'Esteve Albert m'havia fet al castell reial de Perpinyà, vaig lamentar-me que no tinguéssim un lligam més freqüent lluny de treballar dispersats fent país i cultura. L'Esteve, amb molta exaltació, em respongué que era innecessari. Malgrat la manca d'una presència física, puix que ambdós feiem el mateix camí,

perseguint una finalitat comuna, estàvem units per l'amistat i hi seriem sempre fidels.

En Jaume Clavell era un d'aquests amics entranyables que feia també camí, el mateix, i

Cada realització d'en Jaume era un triomf personal. Havia fet front a la maltempada amb tots els inconvenients i obstacles de l'arbitrarietat d'un règim dictatorial. Les seves activitats eren sempre orientades vers l'home del carrer, emprant un llenguatge i unes matèries que li fossin familiars. Amb la seva obra escultòrica sensibilitzava l'esperit del poble, somort per uns esdeveniments dramàtics. Fonts i creus de terme, oratoris i memorials, amb el seu art ben personal, inspirat en el romànic, emanació ancestral popular, eren elements que s'integraven àmpliament dins l'àmbit ciutadà en estreta simbiosi. Mitjançant l'art del foc, humil i llunyà, car nat en la prehistòria, com és el de la terrissa, mobilitzà els seus convilatans i visitants amb llur festa del càntir i el seu original museu.

La seva dèria per la ceràmica ja li venia de lluny. Era un element que encaixava amb el seu tarannà, la grandesa trobant-se en la simplicitat. Encara el recordo ja fa anys amb aquell somriure que el distingia una vegada que em va acollir a la seva casa-obrador del carrer de Girona de la ciutat comtal. Era un diumenge i estava atrafegat acabant una escultura que tenia el compromís de lliurar-la el dia següent a Montserrat. Feia dies i també nits que hi treballava, i amb ella comptava també subvenir unes necessitats que, sovint, els que no trepitgem de peus a terra se'ns presenten. Les seves angoixes i preocupacions es varen esvaïr quan li vaig ofrenar un atuell de terrissa trobat, millor dit, pescat, al fons marí de Mataró i

que vaig adquirir.

Un exemple d'un lligam existent permanentment n'és el fet que en Jaume va indicar als organitzadors de la Primera Mostra de la Terrissa dels Països Catalans, celebrada el mes de febrer de l'any 1976 a Barcelona, la meua persona com a representant dels antics comtats del Rosselló i de la Cerdanya. Ell era coneixedor de la descoberta i excavació d'un dipòsit d'escombraries medieval utilitzant l'interior d'una torre visigòtica a la vila marinera de Cotlliure, on jo hi havia participat. I va ser presentant una part d'aquests materials que la meua participació a la mostra va ésser efectiva.

Per a ell tenia una gran simbologia la presència d'ambdós. Dos argentonins, un representant del Principat i l'altre, jo mateix, les terres enllà del Pirineu. Hi participaren també Guillem Llabrés, representant de les Illes, i Emili Sempere, per al País Valencià. Cadascú va fer un text per la seva presentació.

Vull transcriure el paràgraf final del text d'en Jaume, on evoca el seu afany per instaurar les arts ancestrals: "...Aquest és el motiu (la mostra) que justifica el corrent renovador de donar a conèixer aquestes arts pures caigudes en desús, amb l'esperança que l'artesania sigui pels esperits inquiets i suficients, motiu preferent per posar en relleu l'agudesia remarcable en l'embelliment de les coses." La fira de terrissa d'Argenton, tradicional ja, aconpleix àmpliament aquest desig.

Jo tampoc l'havia descuidat en tota empresa on la seva col·labora-

Poblat de Burriac,
sitja ibèrica.
Els dos Jaumes,
Clavell i Lladó,
amb en Pepet, jornalero
de can Modolell

que no calia, com l'Esteve deia, de trobar-se, malgrat el goig que ocasionava, car ell també vetllava per fer "madurar l'esplet", emprant una expressió de l'home de Dosrius.

És així que, per la seva modèstia i discreció, poc conegudes eren, almenys per a mi, les seves activitats quotidianes. Però sempre vaig ser conscient que formava part d'aquella legió d'homes a qui Romain Rolland els va dedicar el prefaci de la seva obra *Jean Christophe*: "Als homes lliures del món que lluiten, sofreixen, però que venceran".

ció com a estudiós i argentoní podia ésser del seu interès. Formà part activa com a membre del patronat per a la salvaguarda i valorització del poblat i muntanya de Burriac, creat l'any 1956 mercès als encoratjaments del baró d'Esponellà, aleshores comissari provincial d'excavacions arqueològiques, assistit pel Dr. J. de C. Serra Ràfols, erudit arqueòleg i amic dels joves.

Va ésser també present en la trobada d'estudiosos al Museu de Mataró per tal de crear un Centre d'Estudis intercomarcal, que tenia per principal objectiu la confecció d'una carta arqueològica, unificació dels signes convencionals i un arxiu de documentació gràfica.

No cal dir que ens havíem trobat a sant Jaume de Traià i al mateix Burriac, amb la companyia d'un amic comú, argentoní d'adopció, Leandre Villaronga, notable erudit de la numismàtica antiga i que va fer les seves "primeres armes", de jovenet, al mateix poblat d'Ilduro. I, a propòsit, és de doldre que a casa nostra no ha estat valorat com corresponia, contrastant amb les distincions de què ha estat objecte per part d'organismes estrangers.

L'última vegada que em vaig trobar amb en Jaume fou molt emotiva. Va ser el dia que la vila d'Argentona, durant la Festa Major, el va homenajar. Ple de goig em va recordar que el seu pare, en Leandre, havia estat el meu padrí de bateig. Jo ja no ho recordava, però sí que encara sento la sentor de pi amb catifa de serradures del seu taller de fuster.

Que el naixent Centre d'Estudis Argentonins porti el nom d'en Jaume ho trobo just i és oportú de recordar-lo amb la finalitat que sia un símbol i una fita, molt especialment per al nostre jovent.

LLUÍS SERRA "MORGAN"

La nissaga dels Martí, pintors

Al marge dret del torrent de can Martí i a l'esquerra del torrent de can Castells, sota el turó conegut pel "rovell de l'ou", s'alça la finca de can Castells. Aquesta masia no consta en el fogatge de 1515 però sí, en el de 1535, així que hem de considerar que la seva construcció data del primer terç del segle XVI.

És tradició que els Castells varen perdre la finca practicant jocs d'atzar. El que és segur és que a finals del segle XIX aquesta finca era propietat del gran pintor Ramon Martí i Alsina. No em toca a mi fer un panegíric de la seva obra, planes molt més importants ho han fet. El reconeixement de les seves innumbrables obres és mundial. El seu fill, Ricard Alsina i Aguiló, també pintor de reconeguda talla, va continuar l'obra del seu pare i també va heretar la finca de can Castells.

No vull parlar pas del seu vestant pictòric, us vull parlar de la seva cara humana, del seu amor a

Argentona i a tots els argentonins que el coneixien, en especial els parcers de les seves terres i la devoció i afecte que aquests tenien pels seus amos. Penseu que estem parlant de l'època en què la lluita rabassaire estava a l'ordre del dia. Tinc l'honor de dir que una àvia meua va ser serventa de la casa. A pare i fill els agradava passejar per les feixes que s'estenen davant la casa o bé per les vinyes de la Preguntera i veure com els fruits maduraven en els ceps. Els agradava parlar amb aquells pagesos recremats de sol i vent, saber dels seus problemes, aconsellar-los, donar-los ànims quan semblava que la collita es presentava malament. Amb el cavallet i els pinzells els perpetuaven damunt la tela i, així, diversos argentonins varen quedar im-

El reconeixement de

les innumbrables obres de Martí

Alsina és mundial. El seu fill,

Ricard Alsina i Aguiló, també pintor

de reconeguda talla, va continuar

l'obra del seu pare i també

va heretar la finca de can Castells

Can Castells